

فهرست مطالب

کتاب اول

اشخاص و مجبورین

(حقوق مدنی ۱)

۲۳	بخش اول: اشخاص
۲۳	فصل اول: انواع شخص و معیارات آنها
۲۳	در قالب طرح شبکه‌ای
۲۳	مبحث اول: آغاز شخصیت اشخاص حقیقی و حقوقی
۲۵	مبحث دوم: پایان شخصیت اشخاص حقیقی و حقوقی
۲۶	مبحث سوم: معیارات اشخاص حقیقی و حقوقی
۲۶	گفتار اول: نام و نام خانوادگی
۳۶	گفتار دوم: اقامتگاه و تابعیت
۳۹	گفتار سوم: اسناد ثبت احوال
۳۹	(اسناد مربوط به احوال شخصیه را اسناد ثبت احوال با اسناد سجلی می‌گویند)
۴۳	فصل دوم: قانون حاکم
۴۳	مبحث اول: قانون حاکم بر اهلیت
۴۶	مبحث دوم: قانون حاکم بر روابط زوجین
۴۷	مبحث سوم: قانون حاکم بر روابط پدر و مادر و اولاد
۴۷	مبحث چهارم: قانون حاکم بر ولایت
۴۷	مبحث پنجم: قانون حاکم بر تصرف و مالکیت
۴۷	مبحث ششم: قانون اصلی حاکم بر ترکه خارجیان در ایران
۴۸	مبحث هفتم: قانون حاکم بر تعهدات ناشی از عقود
۴۹	مبحث هشتم: قانون حاکم بر تنظیم اسناد

- ۴۹..... مبحث نهم: قانون حاکم بر صلاحیت دادگاه و آیین دادرسی.....
- ۵۱..... فصل سوم: غایب مفقودالآثر.....
- ۵۱..... مبحث اول: قانون حاکم بر اهلیت.....
- مبحث اول: اداره اموال غایب مفقودالآثر تا قبل از صدور حکم موت فرضی یا پیدا شدن غایب.....
- ۵۱.....
- ۵۳..... مبحث دوم: دادن اموال به تصرف موقت ورثه جهت حفظ و اداره آنها.....
- ۵۷..... مبحث سوم: امور غیرمالی غایب مفقودالآثر.....
- ۵۷..... گفتار اول: غیبت مرد.....
- ۵۹..... گفتار دوم: غیبت زن.....
- ۵۹..... مبحث چهارم: حکم موت فرضی.....
- ۶۳..... بخش دوم: محجورین.....
- ۶۳..... فصل اول: مفهوم حجر و انواع آن.....
- ۶۵..... فصل دوم: اسباب حجر در قانون مدنی و فقه.....
- ۶۷..... فصل سوم: انواع محجورین و حدود حجر آنها.....
- ۶۷..... مبحث اول: صغار و حدود حجر آنها.....
- ۶۹..... مبحث دوم: مجانین و حدود حجر آنها.....
- ۷۰..... مبحث سوم: اشخاص غیررشید و حدود حجر آنها.....
- فصل چهارم: ولایت قهری - قیمومت - قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست مصوب ۱۳۹۲.....
- ۷۵..... مبحث اول: ولایت قهری.....
- ۷۵..... مبحث دوم: قیمومت.....
- ۸۲..... مبحث سوم: قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست (مصوب ۱۳۹۲).....
- ۹۵.....
- ۱۰۵..... ضمانت:.....
- ۱۰۵..... قوانین متفرقه مرتبط با اشخاص و محجورین.....
- قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم مصوب ۳۱/۴/۱۳۱۲.....
- ۱۰۵.....
- ۱۰۶..... قانون ثبت احوال.....

- مصوب ۱۶ تیر ۱۳۵۵ مجلس شورای ملی با اصلاحات بعدی ۱۰۶
- قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست ۱۲۶
- مصوب ۱۳۹۲ مجلس شورای اسلامی ۱۲۶
- قانون حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان ۱۳۵
- مصوب ۱۳۴۸ ۱۳۵
- قانون پیوند اعضای بیماران فوت شده یا بیمارانی که مرگ مغزی آنان مسلم است ۱۴۲
- مصوب ۱۳۷۹ ۱۴۲
- آیین‌نامه اجرایی قانون پیوند اعضای بیماران فوت شده یا بیمارانی که مرگ مغزی آنان مسلم است ۱۴۳
- مصوب ۲۵ اردیبهشت ۱۳۸۱ هیات وزیران به پیشنهاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در اجرای تبصره ۳ ماده واحده قانون پیوند اعضای بیماران فوت شده و یا بیمارانی که مرگ مغزی آنان مسلم است ۱۴۳
- قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی ۱۴۵
- مصوب ۲ مهر ۱۳۸۵ مجلس شورای اسلامی ۱۴۵

کتاب دوم

اموال و مالکیت

(حقوق مدنی ۲)

- بخش اول، اموال ۱۴۹
- فصل اول: کلیات ۱۴۹
- فصل دوم: اقسام اموال ۱۵۱
- مبحث اول: اموال منقول و غیر منقول ۱۵۱
- مبحث دوم: اموالی که مالک خاص ندارند ۱۵۷
- گفتار اول: اموال و مشترکات عمومی ۱۵۷
- گفتار دوم: مباحات ۱۵۹
- گفتار سوم: اموال مجهول المالک ۱۶۳
- مبحث سوم: اموال مثلی و قیمی ۱۶۸
- مبحث چهارم: ۱۶۹
- اموال مصرف شدنی (غیر قابل بقا) و اموال مصرف نشدنی (قابل بقا) ۱۶۹

- ۱۷۰..... مبحث پنجم: تقسیم اموال به عین و منفعت
- ۱۷۱..... گفتار اول: انواع عین
- ۱۷۲..... گفتار دوم: زمان تشکیل معاملات در انواع عین
- ۱۷۲..... گفتار سوم: زمان تملیک انواع عین در معاملات
- ۱۷۳..... گفتار چهارم: اموال موضوع انواع عین
- ۱۷۴..... گفتار پنجم: انواع منفعت
- ۱۷۵..... بخش دوم: مالکیت
- ۱۷۵..... فصل اول: مفهوم حق و اقسام آن و تفاوت بین آن‌ها
- ۱۷۷..... فصل دوم: حق عینی و اقسام آن
- ۱۷۷..... مبحث اول: حق مالکیت
- ۱۷۷..... گفتار اول: تعریف حق مالکیت و اوصاف آن
- ۱۷۹..... گفتار دوم: توابع مالکیت (مالکیت تبعی)
- ۱۸۴..... مبحث دوم: حق وثیقه
- ۱۸۵..... مبحث سوم: حق انتفاع
- ۱۹۳..... مبحث چهارم: وقف
- ۲۰۷..... ضمانت
- ۲۰۷..... *قوانین متفرقه مرتبط با اموال و مالکیت*
- ۲۰۷..... قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه
- ۲۰۷..... مصوب ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی
- قانون استفساریه تبصره ذیل ماده (۹) قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۳
- ۲۱۴..... آیین نامه های اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه
- ۲۱۵.....
- ۲۱۵..... مصوب اول شهریور ۱۳۸۳ و ۱۰ اردیبهشت ۱۳۶۵
- آیین نامه اجرایی قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۰ اردیبهشت ۱۳۶۵ هیات وزیران با آخرین اصلاحات تا ۱۳ تیرماه ۱۳۹۵
- ۲۱۹..... قانون تملک آپارتمانها
- ۲۴۲..... مصوب ۱۳۴۳/۱۲/۱۶ با اصلاحات و الحاقات
- ۲۴۲.....

۲۴۷	آیین‌نامه اجرایی قانون تملک آپارتمانها با اصلاحات بعدی
۲۴۷	بخش اول: قسمتهای مختلف ساختمان
۲۵۴	قانون پیش فروش ساختمان
۲۵۴	مصوب ۲۹/۱۰/۱۳۸۹
۲۶۱	آیین نامه اجرایی قانون پیش فروش ساختمان
۲۶۱	مصوب جلسه مورخ ۷ خرداد ۱۳۹۳ هیات وزیران
۲۶۶	قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان
۲۶۶	مصوب ۱۳۷۴ مجلس شورای اسلامی
۲۸۵	قانون نحوه تقویم ائینه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداریها
۲۸۵	مصوب ۱۳۷۰ مجلس شورای اسلامی
۲۸۷	قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها
۲۸۷	مصوب ۱۳۷۴ با اصلاحات ۱۳۸۵
۲۹۳	قانون تعیین تکلیف وضعیت فنی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی
۲۹۳	مصوب ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی
۲۹۳	و آئین نامه اجرایی آن و مواد اصلاحی آئین نامه
۳۱۰	قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده ۵۶ قانون جنگلها و مراتع
۳۱۰	مصوب ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی

کتاب سوم

الزامات خارج از قراردادها

(حقوق مدنی ۴)

۳۱۷	فصل اول: ایفای ناروا
۳۱۹	فصل دوم: اداره‌ی فضولی مال غیر
۳۲۱	فصل سوم: غصب و آنچه در حکم غصب است
۳۲۹	فصل چهارم: اتلاف و تسبیب
۳۳۷	فصل پنجم: استیفاء
	فصل ششم: قانون بیمه‌ی خسارات وارد شده به اشخاص ثالث در اثر حوادث ناشی از
۳۳۹	وسایل نقلیه مصوب ۲۰ اردیبهشت ماه ۱۳۹۵
۳۴۹	فصل هفتم: مسئولیت ناشی از اعمال کارگران

- فصل هشتم: مسئولیت ناشی از اعمال دولت ۳۵۱
- ضمائم ۳۵۳
- *قوانین متفرقه با الزامات خارج از قراردادها ۳۵۳
- قانون مسئولیت مدنی ۳۵۳
- مصوب ۱۳۳۹ ۳۵۳
- قانون بیمه اجباری خسارات واردشده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل
تقلیه ۳۵۷
- مصوب ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۵ ۳۵۷
- مواد مرتبط با الزامات خارج از قراردادها در قانون مجازات اسلامی ۳۸۷
- مصوب ۱۳۹۲ ۳۸۷

کتاب چهارم
حقوق خانواده
(حقوق مدنی ۵)

- فصل اول: شرایط تحقق نکاح ۴۰۳
- فصل دوم: اقسام نکاح و احکام خاص هر یک از آنها ۴۰۹
- مبحث اول: نکاح دائم و احکام خاص آن ۴۰۹
- مبحث دوم: نکاح موقت و احکام خاص آن ۴۰۹
- مبحث سوم: احکام مشترک ما بین نکاح دائم و موقت ۴۱۰
- فصل سوم: ولایت در نکاح ۴۱۳
- فصل چهارم: موارد جواز ازدواج مجدد در نکاح دائم و ضمانت اجرائی تخلف از آن ۴۱۵
- فصل پنجم: مهریه ۴۱۷
- فصل ششم: نفقه و اجرت المثل ایام زوجیت ۴۲۳
- فصل هفتم: نفقه اقارب ۴۲۷
- فصل هشتم: انحلال عقد نکاح ۴۲۹
- مبحث اول: فسخ نکاح ۴۲۹
- گفتار اول: اسباب و موجبات طلاق از جانب زوجین ۴۳۵
- بند اول - اسباب و موجبات طلاق از جانب مرد ۴۳۵
- بند دوم - اسباب و موجبات طلاق از جانب زن ۴۳۶

۴۳۸	بند سوم - اسباب و موجبات مشترک طلاق از جانب زوجین
۴۳۸	گفتار دوم: شرایط و تشریفات طلاق
۴۳۹	گفتار سوم: اقسام طلاق
۴۴۱	مبحث سوم: لعان
۴۴۳	فصل نهم: عده
۴۴۵	فصل دهم: نسب
۴۴۷	فصل یازدهم: حضانت
۴۵۱	ضمانت
۴۵۱	«قوانین متفرقه مرتبط با حقوق خانواده»
۴۵۱	قانون حمایت خانواده
۴۵۱	مصوب ۱/۲/۱۳۹۱
۴۶۸	قانون حمایت خانواده
۴۶۸	مصوب ۱۳۵۳

کتاب پنجم

أخذ به شفعه - وصیت - ارث

(حقوق مدنی)

۴۸۱	بخش اول: حق شفعه
۴۸۱	فصل اول: تعریف و اوصاف حق شفعه
۴۸۱	مبحث اول: تعریف حق شفعه و شرایط آن
۴۸۲	مبحث دوم: اوصاف حق شفعه
۴۸۵	فصل دوم: اجرای حق شفعه و شرایط آن
۴۸۵	« آثار اجرای حق شفعه
۴۸۷	فصل سوم: اعمال ضمان دَرک مبیع و ضمان معاوضی در حق شفعه
۴۸۹	بخش دوم: وصیت
۴۸۹	فصل اول: وصیت و اقسام آن
۴۸۹	مبحث اول: وصیت تملیکی و احکام آن
۴۸۹	گفتار اول: تعریف وصیت تملیکی و احکام آن
۴۹۱	گفتار دوم: اوصاف موصی له

بخش اول: اشخاص

فصل اول: انواع شخص و ممیزات آنها

در قالب طرح شبکه‌ای

مبحث اول: آغاز شخصیت اشخاص حقیقی و حقوقی

- آغاز شخصیت اشخاص حقیقی:

اصولاً از زمان تولد شروع می‌شود مشروط بر اینکه جنین زنده متولد شود حتی اگر زمان حیات او دقیقه‌ای بیشتر طول نکشد یا اگر جنین آزمایشگاهی است بتواند بدون وسایل آزمایشگاهی برای دقایقی به حیات خود ادامه دهد. بنابراین وقتی طفل زنده به دنیا می‌آید این امر کاشف از آن است که طفل از زمان انعقاد نطفه دارای شخصیت بوده است.^۱

- آغاز شخصیت اشخاص حقوقی ۱:

- ۱- شرکتهای دولتی از نوع غیرتجاری: به محض ایجاد و بدون احتیاج به ثبت دارای شخصیت حقوقی می‌شوند.
- ۲- شرکتهای دولتی از نوع تجاری: از آنجا که در قالب شرکت سهامی عام تشکیل می‌شوند لذا همانند شرکت سهامی عام، از زمان قبول کتبی سمت توسط مدیران و بازرسان پس از تشکیل مجمع عمومی مؤسس، تشکیل و دارای شخصیت حقوقی می‌شوند.
- ۳- شرکت سهامی خاص: از زمان قبول کتبی سمت مدیران و بازرسان پس از اینکه اساسنامه شرکت به امضا کلیه سهامداران رسید، تشکیل و دارای شخصیت حقوقی می‌شوند.
- ۴- شرکت تضامنی و نسبی: از زمان تأدیه تمام سرمایه نقدی + تقویم و تسلیم سهم الشرکه غیرنقدی، تشکیل و دارای شخصیت حقوقی می‌شوند.
- ۵- شرکت با مسئولیت محدود: از زمان تأدیه تمام سرمایه نقدی + تقویم و تسلیم سهم الشرکه غیرنقدی + تصریح میزان تقدیمی سهم الشرکه غیرنقدی در شرکت نامه، تشکیل و دارای شخصیت حقوقی می‌شود.
- ۶- شرکت مختلط سهامی: زمانی تشکیل و دارای شخصیت حقوقی می‌شود که تمام سرمایه شرکت تعهد و لااقل $\frac{1}{3}$ آن پرداخت شده باشد.
- ۷- شرکت تعاونی: زمانی تشکیل و دارای شخصیت حقوقی می‌شود که حداقل $\frac{1}{3}$ سرمایه آن تأدیه و آورده غیرنقدی تقویم و تسلیم شده باشد.
- ۸- شرکت مدنی: دارای شخصیت حقوقی نمی‌باشد به عبارت دیگر مهم ترین تفاوت شرکت تجاری با شرکت مدنی در نداشتن شخصیت حقوقی شرکت مدنی خلاصه می‌شود.

۹- موقوفات: اعم از وقف عام و خاص از آنجاکه یک عقد عینی محسوب می‌شوند لذا به صراحت ماده ۵۹ ق.م.ا از تاریخ قبض عین موقوفه، تشکیل و دارای شخصیت حقوقی می‌شوند بدون اینکه احتیاج به ثبت داشته باشند.

نکته: دارایی بدون وجود شخص قابل تصور نیست و از طرف دیگر، دارایی الزاماً واحد و تجزیه پذیر نیست.^۱

نکته: حقوق شخصی، حقوقی می‌باشند که موضوع آن‌ها عناصر تشکیل دهنده شخصیت است.^۲ به تعریف دیگر، حقوق شخصی، اختیاراتی است که برای اشخاص در اشیاء یا نسبت به سایر افراد شناخته شده است مانند حق مالکیت، حق دینی، حق رای و...^۳

مبحث دوم: پایان شخصیت اشخاص حقیقی و حقوقی

- پایان شخصیت اشخاص حقوقی:

حقوق عمومی: با انقراض از بین می‌روند.

حقوق خصوصی: اصولاً با انحلال و ختم عمل تصفیه از بین می‌روند.

موقوفات: با تلف مال موقوفه از بین می‌روند.

۱- صفایی، سید حسین، و قاسم زاده، سید مرتضی، حقوق مدنی (اشخاص و محجورین)، تهران، انتشارات سمت، سال

۱۳۷۵، ص ۱۴

۲- صفایی، همان، ص ۱۵

۳- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ترمینولوژی حقوق، تهران، انتشارات گنج دانش، چاپ هشتم، سال ۱۳۷۶، ص

- پایان شخصیت اشخاص حقیقی:

اصولاً با مرگ مغزی باید شخص حقیقی را فوت شده تلقی کرد حتی اگر قلب شخص بطور کامل از کار نیافتاده باشد چرا که در مرگ مغزی برخلاف اغماء (کما) احتمال برگشت هوشیاری وجود ندارد.

نکته: موت فرضی هم در حکم موت حقیقی است.

مبحث سوم: ممیزات اشخاص حقیقی و حقوقی

گفتار اول: نام و نام خانوادگی

اولین نشانه ای که اشخاص را از یکدیگر متمایز می‌کند نام و نام خانوادگی است. نام شخص حقوقی: اشخاص حقوقی همانند اشخاص حقیقی برای اینکه از سایر اشخاص حقوقی متمایز گردند لذا باید دارای نام (اسم تجاری) مختص به خود باشند. اگرچه به موجب ماده ۵۷۶ قانون تجارت ثبت اسم تجاری جز در مواردی که وزارت عدلیه (قوه قضائیه) ثبت آن را الزامی بداند، اجباری است ولی چنانچه به ثبت برسد به استناد ماده ۵۷۸ ق.ت هیچ شخص دیگری در همان محل (مفهوم مخالفش این می‌شد که شامل محل‌های دیگر نمی‌شود) نمی‌تواند به همان اسم تجاری خود قرار دهد ولو اینکه اسم تجاری ثبت شده با اسم خانوادگی او یکی باشد.

نام و نام خانوادگی شخص حقیقی: به طور کلی مباحث نام و نام خانوادگی اشخاص حقیقی را می‌توان در ۲ بند خلاصه کرد:

نام:

تعیین نام برخلاف نام خانوادگی شخص که از همان لحظه تولد به حکم قانون معین است (جنبه قهری دارد) تعیین نام، جنبه ارادی دارد چرا که به موجب ماده ۲۰ قانون ثبت احوال: انتخاب نام، با اعلام کننده ولادت است.